

La vulnerabilitat de la indústria del cinema, ara i sempre

JOAN M. CORBELLA | MAIG 2025

Fa poc més d'un any, a l'abril de 2024, vam publicar un article amb el títol "Les noves dependències del cinema independent i els seus perills" ¹. Exposava els riscos de la substitució simple de la dependència del "cinema independent", primer des dels ajuts públics cap a les televisions, i en la darrera etapa de les televisions a les plataformes de vídeo a la carta. I aquest procés ara bé amanit amb els incentius fiscals per a atraure rodatges/produccions en molts països, a fi de donar feina al personal tècnic i artístic per a mantenir activa la indústria audiovisual nacional.

D'uns mesos cap aquí s'alcen veus que alerten d'una frenada pel que fa a l'auge de la producció de cinema (i sèries), en països com el Regne Unit o Itàlia, malgrat que les dades estadístiques europees provisionals per al 2024 mostren un creixement pel que fa a la producció de llargmetratges de ficció i documentals superior a l'any anterior:

Pel·lícules produïdes a Europa 2019-2024¹

	2019	2020	2021	2022	2023	prov 2024
Llargmetratges de ficció	1.433	996	1.287	1.464	1.455	1.558
Llargmetratges documentals	918	653	789	891	922	957
Total	2.351	1.649	2.076	2.355	2.377	2.514

¹ Àmbit del Consell d'Europa. Xifres provisionals per al 2024

Font: European Audiovisual Observatory (maig 2025)

També als Estats Units la indústria lamenta la crisi de la producció audiovisual, amb una clara disminució de dies de rodatge a Los Angeles pels incendis i per l'èxode cap a altres àrees dels Estats Units i de l'estranger amb més i millors beneficis fiscals i menys costos. I si ells parlen de crisi de producció és que hi ha crisi, i les xifres exhibides canten però també l'escalada dels incentius per a hostatjar la indústria mostra l'interès econòmic que encara desperta.

¹https://www.upf.edu/web/opa/blog/-/asset_publisher/yQKw17oByteS/content/les-noves-depend%25C3%25A8ncies-del-cinema-independent-i-els-seus-perills/maximized.

A Europa també desperta interès el seguiment de les xifres de producció, sobretot en aquells països que les desenes o centenars de rodatges que s'hi fan permeten parlar realment d'una indústria. Encara que amb una mitjana de pressupost per film de menys de tres milions d'euros, potser les indústries nacionals són només comparses del negoci mundial, i el cinema autòcton/europeu permet cobrir i complir la quota d'exhibició que marca la llei a les sales i les altres finestres audiovisuals, però poc més en termes industrials. En l'aspecte artístic ja és una altra cosa, evidentment.

En el seu particular context de crisi de la producció, el vell Hollywood de les *majors* es lamenta i busca desesperadament que s'incrementin els incentius fiscals que permetin sobreviure la indústria al seu territori i en tot cas mantenir el Regne Unit com a finestra per a europeïtzar les seves obres i cobrir quota. Mentrestant, el nou Hollywood de les plataformes globals va aprendre amb la pandèmia que descentralitzar la producció en molts països tenia molts avantatges: el flux d'aprovisionament de novetats per alimentar el catàleg quedava garantit, permetia complir amb les quotes de producció nacional que els imposen els països, els permet penjar-se la medalla del reconeixement de les cultures locals i atrau públic a les seves arques.

Però com que les crisis cal veure-les venir, i si són de creixement encara més, les plataformes globals des del 2024 comencen a anar amb molta més cura a l'hora de seleccionar els projectes d'obra *guionada* per a rendibilitzar les enormes inversions que venien fent. El seu escenari és molt competitiu i el negoci de l'exhibició es fa en una finestra temporal molt breu al VOD. I fins i tot Netflix, reconegut com a guanyador de la primera part de la *streaming wars* per tothom, ha d'anar en compte per no comprometre els comptes d'explotació i el seu valor en borsa.

En conseqüència, les indústries nacionals -de quasi tot arreu- que havien ajudat les autoritats públiques a estendre les catifes vermelles de benvinguda als nous reis de l'audiovisual si portaven projectes d'inversió, ara comencen a entreveure que si les plataformes frenen la despesa en contingut serà molt més difícil l'expansió del sector promesa des de fa molt anys a mode de *rei Mides* per a les economies respectives. Alhora, per a contribuir a la tempesta perfecta sobre l'audiovisual com a indústria (no com a art) augmenta la cautela dels operadors de televisió privada (gratuïta o de pagament) en un mercat que ha deixat de créixer i comença a reduir-se, i que obliga a retallar els costos de graella o catàleg de canals més enllà dels *shows* d'entreteniment i els esports. I si les televisions generen menys ingressos, no només encarregaran menys títols, sinó que l'obligació financera que tenen per llei envers el cinema baixa.

Per a arrodonir-ho, Trump i revolta el galliner amb l'argument que cal protegir la producció dins els Estats Units amb aranzels que desincentivin la producció a l'estranger. I de pas, els aranzels també busquen encarir l'accés del cinema exterior a les pantalles de les sales dels Estats Units, a fi que el consum se centri en films nord-americans fets als Estats Units.

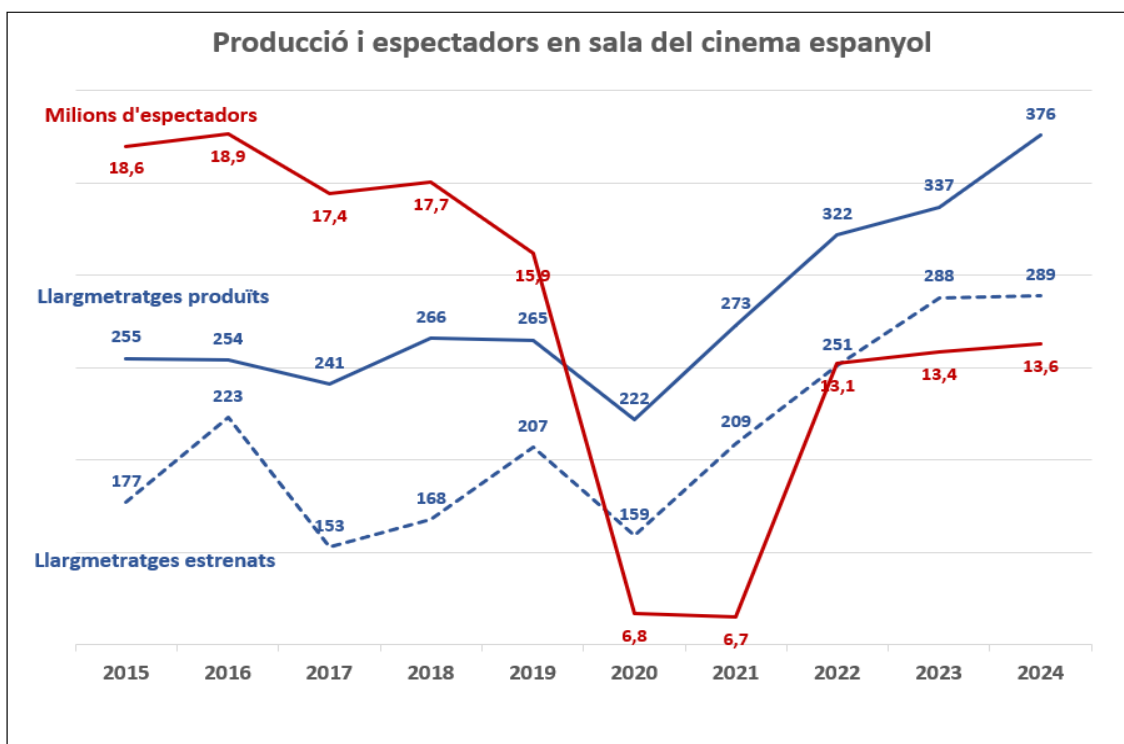
No és gens clar si és un pla meditat, un estirabot, un globus sonda o una mica de tot, però si buscava posar el tema a l'agenda pública i generar complicitats per anar avançant en aquesta direcció, alhora que encenen alarmes en els seus detractors, ho ha aconseguit. Les reaccions ràpides del sector als Estats Units, en els països més beneficiats industrialment i, en general, allà on hi ha una certa indústria organitzada, fan pensar que s'ho han pres seriosament. Per això més de 100 entitats del sector d'arreu del món es van apressar a fer una crida al respecte: *"Our Stories, our Voices. A global declaration for artistic freedom, cultural diversity and cultural sovereignty"*².

Sigui només un episodi en un procés llarg o sigui una guerra declarada, no fa més que confirmar la fragilitat de la indústria del cinema: sempre molt dependent de les polítiques públiques, sigui amb subvencions directes, amb subsidis obligats des de les televisions i ara des de les plataformes, i amb els incentius fiscals que semblen més una subhasta d'oportunitats que un plantejament pensat i calculat per a obtenir un valor públic adequat per a l'economia del país... i per a la cultura.

El suport públic al cinema ha estat i és fonamental per a la seva supervivència. Però de vegades, obsessionats amb el màrqueting de les actuacions polítiques cap al cinema, els guardons en certàmens i el rendiment de les estadístiques positives de la indústria, potser s'ha oblidat que el cinema, abans que cap altra cosa, és (hauria de ser) cultura, art. I que garantir la seva existència i la seva diversitat és el que justifica la intervenció pública: evidentment, és important crear llocs de treball i fer créixer l'economia del país, però si se n'ocupen els Ministeris/Departaments de Cultura és per a garantir que creadors i creadores poden aixecar els seus projectes i per a garantir que la ciutadania té accés a propostes culturals diverses, no només les que proposen les plataformes globals.

Però també cal veure com es concilia tot plegat, pel bé del cinema. Amb les darreres dades publicades per l'ICAA per a l'any 2024 es pot contrastar que el volum de títols espanyols produïts, i també de títols estrenats, segueix augmentant, però l'assistència a les sales per a veure'ls gairebé no progressa els darrers tres anys:

² Accessible, entre altres, a: <https://aecine.org/archivos/1323>

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'ICAA

Si és així, perquè se segueix produint tant? I perquè és un problema comú a molts països? Potser s'ha acceptat que com que hi ha fonts de finançament que permeten aixecar projectes sense dependre de l'èxit a les sales –almenys directament- la rendibilitat econòmica no és un problema central ja. Una solució excel·lent per a la creació i potser per a la diversitat, però potser accelera la fragilitat del cinema com a indústria: des que van començar a passar pel·lícules per la televisió, el cinema va començar a perdre independència. Ara es pot agreujar amb Mr. Trump i les plataformes globals.

Potser cal que ens felicitem per les actuacions de les administracions públiques en suport del cinema i l'audiovisual autòcton, hi aprofundim per a prevenir el futur i ens oblidem de construir pistes d'aterratge per a les multinacionals de l'audiovisual de l'altra banda de l'Atlàntic. Assegurar un cinema per a la comunitat (nacional, estatal, europea), i si algú més enllà vol/pot fruit d'elles pel·lícules d'altres, molt millor. Igualment, si amb suport públic o sense es poden bastir ponts de col·laboració entre productores de diversos països, fantàstic. Però sempre pensant a crear una indústria de cinema, no de *services*, i reduir en la mesura del possible la fragilitat estructural de la indústria que fa possible aquest art.

Per això, s'alcen veus preocupades per la resposta a donar. Entre d'altres les que intervenen al document “**The audience isn’t waiting—are we ready to change?**”³ presentat fa pocs dies. Davant els canvis d'hàbits de la població amb el cinema, recull opinions i dades per a reflexionar com ha de ser la resposta de les agències públiques de l'audiovisual, amb una mirada oberta.

L'OPA compta amb el suport econòmic de la Direcció General de Mitjans de Comunicació, del Departament de la Presidència de la Generalitat de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

³ <https://filmivast.com/news-press/news/new-report-the-audience-isn-t-waiting-are-we-ready-to-change->